

„Näitelawa“

==== Esimene ====

Eesti teatri-, kunsti- ja kirjanduseajakiri.

☿ ☿ ☿ ☿ ☿ ☿ Piltidega. ☿ ☿ ☿ ☿ ☿ ☿

Wastutawad toimetajad ja wäljaandjad: S. A. Parmi ja Johan Parmi.

==== Näitelawa ilmub kord nädalas. ====

Tellimise hind:

Aasta peale postiga	5 rbl. — kop.
1/2 " " "	3 " — "
1/4 " " "	1 " 60 "
Aasta peale postita	4 " 60 "
1/2 " " "	2 " 50 "
1/4 " " "	1 " 30 "

Kuulutuste hind:

1 lehekülg	20 rbl.
1/2 "	10 "
1/4 "	5 "
1/8 "	3 "
Nonpareille rida 5 kop. 1/8 lehek. laiuses.	
Aasta, poole aasta ja kuu aja kuulutuste hind kokku- leppimise teel.	

Üksik nummer 15 kop. — Adressi muutmise eest 20 kop.

„Näitelawa“ peale tellimisi wõetakse toimetuse kontoris Tallinnas,
Wäike Rosenkrantsi uulitsal № 5, vastu.

„Näitelawa“ proowinumner saadetakse kahe 7-kopikalise postmargi eest koju kätte.

Kontor on awatud igal äripäewal kella 9 homm. kuni kell 6 õht. Pühapäewal, kella 12—2 lõunal.
Kõnetunnid igapäew, kella 12—2. l.

Liht- ja rahakirjade adr.: гор. Ревель, Редакция „Näitelawa“.

Meie lehe toimetus

on nüüd

Wäike Roosikraansi uulitsal nr. 5.

Kosti peale

wõetakse kooliskäijaid tütarlapsi, kodune keel Wene ja Eesti, Wäiksel Rosenkrantsi uul. maja № 5.

Rohkem kui 100,000 inimest loewad siit! Kuld- ja hõbeuurid, seina-, lana- ja äratanisefellad, ketid, berlofid j. n. e., grammofonid, kuldšõrmused 56 pr. all hõbelusikad ja peekrid 84 pr. all j. n. e. on

o d a w a d

ainult **L. Pirowits'i** juures

Wiru wärawas, torni kõrwal nr. 21.

Kõik parandamisewõid uuride, kuld- ja hõbeasjade, nii ka grammofonide juures j. n. e. jaawad heaste ja odawaste tehtud.

Uupakkult **L. Pirowits.**

Birk'i auruwärwimise ja keemikalise puhastamise wabrik

Tallinnas, Maakri uul. № 23.

Esimene ja suurem Eestimaa.

7 kuldauraha ja „Grand Prix“ 1904—8.

w ä r w i b

Igas wärwis: willast ja poolwillast riiet, kodukoetud kangaid, meeste-, naiste- ja lasteriideid (terwelt wõi harutatult, siidipearätikuid, shallisid, pluusesid, paelasid j. n. e.

trükib

potisiniseid laudlinasid iga moodi roosidega (uued toredad proowid), niisama aurutrükiga: laudlinasid, woodi-, saani-, hobuste- j. n. e. tekkisid

puhastab

Riided keemialikult: kõikisugu siidi-, sameti-, willaseid ja poolwillaseid jne. asju, kleitisid, pluusesid, jakkisid, ülikondasid, talweasju, päewarjused (warre peal), sulgi, pitsisid jne.

kardinate pesemine ja tulekindlaks tegemine.

Käärib, wanutab, pressib, appreteerib, raamib, dekateerib riiet kõige paremate abil — täieliku wastutamise all.

Wõimalikult odawaste.

Ainus nahkade wärwimise koht Eestimaal.

Harju wärawa mäel

igapäew

teater

ja mitmesugused wäljamaa paremate erikunstnikkude huwitawad etendusjed.

Hakatus kell 9 õhtul.

E. Leibo

uurimagasin Tallinnas

Wiru uul. uue läbikäigu juures, Steinbergi m., kliiniku all nr. 23.

Soomitab kõige odawama hindadega kuld-, hõbe- ja terasmeeste- ja naisterahwa taskufellasid, Regulatorid, Pariisi ja Schwarzwalbi seina ja äratajaid kellasid. Peale selle uuriketid, wõtmed, berlofid, kuldšõrmused jne.

Muštad uurid 2 rbl. alates, naisterahwaste muštad uurid 250 kop., hõbedast kinnised uurid 6 rbl. 75 kop. alates, äratusfellad 150 kop. alates.

Suur wäljawalik kuldšõrmuseid jne.

Parandused mängutooside ja uuride juures tehakse ruttu, hästi ja odawaste.

Kõik uurid ja parandused on wastutuse all.

„Näitelawa“

Esimene

Eesti teatri-, kunsti- ja kirjanduseajakiri.

Piltidega.

Wastutawad toimetajad ja wäljaandjad S. A. Parmi ja Johan Parmi.

Sisu:

Diana. P. Saconier'i jutustus (järg). Kroonika. Tõtt ja nalja. August Wiera. Häbiplekk. L. Anzengruberi külaroman (järg). Divertissement: Esiwanemate süü (lõpp). Kohtuuurimisel. Näitemängukursused. Kui lühikene oli päew... A. Ostrowski ja N. Solowjewi wiiewaatusline kurbmäng (järg). Mardi õhtu. J. Parmi ahewaatusine naljamäng (järg) Postikast. Pildid: August Wiera. Peitepilt.

Diana.

Prantfuse kirjaniku P. Saconier'i jutustus.

(6. järg.)

VI.

Diana oli mitu nädalat wäga raskeste haige ja see aeg istusin ma terwed päewad tema woodi juures ning palwetajin palawalt tema terwise eest.

Ma ise olin lõpmata nõrk, sest wiimastel ajal sain ma ka ainult mõni tund magada. Ma olin juba kõike lootust kaotamas, seal aga hakkas Diana pikkamisi paranema. Sellest minutist alates, kui ta üles hakkas tõusma, kandsin ma teda akna juurde, kus ta mereõhku enesesse hingas, kuna mina tema lähedal töötajin.

Kord hommikul, kui ma tuppä läksin, nägin ma teda riides olewat, ja ta oli ükjinda akna juurde läinud. Ma hakkasin teda noomima, et ta oma terwiseft nii wähe hoolib, mille peale tema aga wastas:

„Ärge pähandage minu üle!

Ma nägin täna õöfel kaks korda oma ija unes, ja ma tahan tema haua peale palwetama minna.“

Ma ei seisnud selle wastu, ja nii siis läksin

ma temaga ühes. Diana oli weel wäga nõrk, aga see murelik olek ja haigus andsiwad tema näole jällegi isefuguse ilu. Ma ei julgenud ta peale waadata, sest ma kartsin, et ta ehk wiimati minu silmadeft saladust wälja wõiks lugeda. Ta astus pikkamisi, minu käe najale toetades, edasi ega aimanud sugugi, mis minu hinges liikus.

Oli õige ilus hommik. Päike kuldas palmide lehti luuleliljelt ja jabe meretuul suudles minu kuuma otsaesist. Metsadeft kostis tubandeharmonialine kontsert ning süütas hingesse isefugust elutuld.

Krahwi haua juurde jõudes lasksime meie mõlemad põlwili, wiimati tõusjin mina püsti, jätjin Diana ükjinda sinna, ruttajin kodu poole ja tabtsin temale wäikeft meelehead teha. Ma seadjin laua walmis, kuhu peale ma marjakorwi ja mandlepiima-

kauft panin. Kui ta tagasi tuli ja seda nägi, sirutas ta minule kätt ning sõnas:

„Kuidas ma Jumalat pean tänama, et teie

August Wiera.

minu sellis olete. Ükji oleksin ma kaduwuse orus.“

„Juba seegi rõemustab mind üliwäga, et ma teid terve tean olewat. Õnnelik oleksin ma aga siis, kui teie warsti jälle sinna tagasi saaksite, kus teie kaswanud olete.“

„Kas teie loodate siis, et meie siit veel pääseda wõime?“ küsis ta.

„Ma tahan kõige hingega selle eest hoolt kanda.“

„Ja, aga siiski arwan ma, et see wõimata on, teie ise ütlesite ju, et see tühi saar on, ja pealegi seista ta tundmata laiuskraadi all, mis ime meid siis päästa wõiks?“

„Juhtumise kombel wõib mõni laew siit mööda minna, ja ma tahan kõigile kõrgematele kohtadele märgid panna, et meid tähele pandaks. Peale selle on mul veel koguni isefugune plaan ka watsetud.“

„Ja see oleks?“

„Sellel saarel on väga palju puid, millest sõiduriista wõib ehitada.“

„Kuidas!“ hüüdis Diana kohkunult, „teie usuksite oma elu sarnase päklikoorega päästa, kuna omefigi suured laewad hukka lähewad!“

Meremehe elu on alati surmaga pipardatud, ja nüüd peaksite ka teie ennaft sarnaste asjadega harjutama hakkama.“

„Mina ei sõida miski hinna eest kaasa!“

„Siis tahate surmani siia jääda?“

„Kerge puna hõljus ta põskedel, kui ta sõnas:

„Ja, teil on õigus, sellest olekuft peame endid päästa katsuma.“

Nii tegime siis otsuseks, et ma juba homme sõiduriista ehitusega alguft teeksin, kuna Diana mind pidi awitama. Meie jutustajime veel kaua ja wiimati tõendas Diana, et tema surma ei kartwatki, sest enam ei olla inimest, kellele ta elada.

„Aga, nagu ma mäletan,“ tähendasin ma, „oliwad teil Sydneysse sõites mitmed plaanid?“

„Plaanid oliwad ainult Dique poolt.“

„Arwate?“

„Ja, ma nägin teda kahe aasta eest. Praegu on ta 20-aastane. — Ta on temaga täiſa ühte nägu . . .“

„Kellega?“ küſisin mina erutatult.

„Ernest Bergälega,“ wastas ta naeratades.

Teisel päewal tegin ma sõiduriista ehitusega alguft. Esioſja oli Diana veel väga nõrk ja ei suutnud mind paadi ehitusel aidata. Siis wiibis

ta hoolikalt iſa haual, mida ta lilledega ilustas. Seal ta wõis ta ka mind näha ja kuulda, kui mul teda tarwis juhtus olema.

Õhtutel istujime meie toas ukse ees ja jutustajime oma nooreſtpõlweſt teineteisele. Kui Diana tugewnes, hakkas ta majatalituſi toimetama. Siin unustas ta ſagedaste oma mured. Ka ei meeldinud temale laisklemine ega käte ſüleshoitmine, wähemalt mitte sellel ajal, kui mina töötasin.

Päew-päewalt harjuſime meie teineteisega ikka rohkem ja rohkem — Dianale näſin ma nagu wend olewat ja igal hommikul wõttis ta mind labkel muikel wastu, kusjuures ta mulle õelikult oma kätt ulatas. Ma wõisin tema ſüdameſt kui awatud raamatuſt lugeda ega leidnud seal mingiſugufu ſaladuſt. Mina aga ei wõinud enefe ſüdame kohta ſugugi mitte ſarnaft otſuſt anda ja tihtigi oli mul piinlik neiu awalikkude pilkude ees, kuna ſüda alati kergeste wäriſes.

VII.

Arwata kolmſada ſammu majafu eemal panin ma määratud kaljurüngaft tähele, mis alt õnes oli ja mille kaugel õhus, mere kohal olewale tipule merelinnud endid pubkufeſe laſkſiwad. Tema imeelik punakus tegi teda wulkaniſarnaſeks. Eſimesed päewad, kui ma saarel olin, imestafin ma teda ja ſeiſin tihti kewadeõhtutel tema tipul, kuna meri all ſügawas kohas. Ka nüüdki istuſin ma ſagedaste tundide kaupa ſiin ega laſknud oma ſilmi palju maja poolt, milles Diana talitas, kõrwale ekſida, ma armastafin teda tulifelt, aga minu armastus peitus minu ſüdame ſalajamas ſopis, ma ei ſoowinud muutufu, waid ootafin waikſelt. Samal ajal tuli ka juhtumine, ning nüüd ſain ma aru, et ma oma õnne enefe eluga walmis olin kaitsma.

Kord õhtul, kui ma Dianafu labkuſin ja kalju peale läkjin ning ſinna maha istuſin, tuli mulle mu lapſepõlw meelde, ma mõtleſin oma omaste ja nuriſefin oma ſaatufe üle. Kuu naeratas taewatelgil, ümbrus oli waikne, ainult wäikſete laenestekete pekmine kalju wastu ſegas natuke ſeda pühalikkufu. Minu ſüda polnud ſugugi rahul, ma nagu kartſin, aga mida? — Selleſt ei ſuutnud ma aru saada. Minule ei meeldinud ſarnane ükskõikſus, mis Diana igapäew awaldas, aga ühes sellega ei julgenud ma ka tema hingerahu rikkuda. Ma ſain väga häſti aru, et meid ſügaw kuristik labutab ja ma kunagi temaga übewäärilifeks ſaada ei wõi.

Wäljamaalt.

Leipzigist. Eesti muusikamehe H. Tobiaše „Joonas“ tuuakse siinse kiriklise muusikafestii poolt tema oma juhatusel ette. Septembrikuul alguks ilmuvad tema waimulikud laulud siinse kirjastuseäri Leukardi kirjastusel Eesti keeles ja siis saadetakse need kohe arwustajatele kriitiseerimiseks ja raamatukauplustele müüa.

Dresdenist. Nende päewade sees maeti siin endise Wieni „Ringtheatri“ artist ja pärastine „Centraltheatri“ direktor Aleksander Katter hulga rahwa osawõtmisel maha. Kadumu kutsuti 1902. a. nimetatud teatri direktoriks, mis see aeg täieste caféchantantline oli. Katter aga suutis juba puhastada ja dresdenlastele sarnaseid näitelawalisi suurwaimusid näidata, nagu Sarah Bernar, Regaane, Coclaines, Rainy ja teised on.

Parisist. Siinne hooaeg töötab õige tuumakas olla „Comédie Françaises“ tuuakse lähemal ajal Julius Lemetre 4 = waatusline „Amitié“ (Sõprus), Labedani 5 = waatusline „Sire“ (Kõrgeausus) ja Brié „Punane mantel“ ette. Hiljem tuleb veel Brié 3 = waatusline naljamäng, mis kirjaniikul pooleli on, ja Bernsteini piece „Après moi“ (Pärast mind) etendusesele.

Amerikast. 1908. a. registreeriti siin peale 40.000 laulu ja chansonnet autoridigused, aga amerikklaste asjad käiwad ka wahesti nii, et wast 12 nendest laiemalt tuttawaks saiwad ja soowitawat honorari tõiwad.

Münchenist. Siin festawad Reinhardi grupe külastäiguetendused ebasi, milledele Saksa ajalehid pitad tüüid pühendawad. Muu seas kanti ka Hebbeli „Judith“ ette, kus peaosades Wagener ja Durher wälja astusiwad. Oloferni näidend „Awatelemine“ olla kuulmata tore ja kunstiliselt realne.

Wienist. Hauptmanni „Elga“ on ooperi librettoks ümber tehtud ja muusika teha sellele Ungria komponist Lenczway.

Berlinist. Siinjes „Hebbeli“ teatris kantakse septembrikuul Leonid Andrejewi „Sme“, „Anathema“ (Needmine) ja võib olla ka „Mus-tad näokatted“ ette. Oktobrikuu tulla Bataylli „Tüli“ etendusesele.

Roomast. Maeterlinck tõlkis „Macbetti“ Prantsuse keelde, mis kõige lähemal ajal etendusesele tulla.

— Mascanier on siinse „Constanzi“ teatri direktoriks nimetatud.

Wenemaalt.

Peterburist. Üleriikline kirjaniikkude ja õpetlaste abifassa on kõigi oma jaoskondadega administratiwliisil teel kinni pandud. Kasja (töötas juba 18 aastat) finnipanemiseks andnud see asjalugu põhjust, et sealt ka poliitikalisele kahtlastele ajakirjaniikkudele abi antud. Praegusel ajal on kasjal 300.000 rbl. kapitali ja igaastane läbikäik 45000 rbl. Osakonnad on kasjal Moskwas, Kiie-wis, Odesjas, Tartus, Riias ja teistes linnades. Ülepea on kasjal 800 liiget, sellede seas ka mõned kuulsamad professorid on.

— 15. augustil ilmus siin uue ajakirja esimene nummer, nimega „Teatralnõi den“. Lemas on Potapenko, Jewreinowi ja teiste töösid. Programmid ja näidendite librettod on nii trükitud, et neid kergeste teistest numbritest eraldada võib ja harilikud teatri-affiiched võib saada.

— Choreiografiarmastajatele pakub tulewane hooaeg midagi uut. Nimelt tuteb Amerika balett-tantsianna Kourffy Saint Dany, kes ennast täitsa wanadele India tantsudele on pühendanud, siia. Näagitakse, et see balettikunstis täitsa uus joonistus olla.

— Tänavu sügisel hakatakse uut noorte Wene kunstnikkude wastastitult abiandmiselstsi organiseerima. Seltsi sihtiks oleks muu seas ka algajate kunstnikkude (üks koit misjaguses kunstiharus) materjalilise seijkorra parandamine, praegusel Wene kunstile ja kunstnikkudele raske ajal, — nende eksploateerimise kõrvalleaatmine, mida komisjonärid ja mõned magasiinid teewad. Arwatavaste awab uus selts pealinnas ja Mostwas ka mõned magasiinid.

— 17. augustil hakkas hommikul, kella 3 ajal „Wasjili Ostrowi“ teatris tulekahju. Enne kui tuletõrjujad kohale jõudsiwad, seisis terve hoone leekides. Tule ohwriks saiwad suweteatri näitelawa, näitefeinad ja isteplatfid ning hult karstusejeltsi ehitusi ja suurem osa aiapuid.

Warsjawist. Nende päewade sees suri siin kõige tähtsam teatritriitikus Wladislaw Boguslawski ära. Kadunu oli kogu südame ja hingega teatri küljes. Tema wõis enese kohta Slowatski üteldust — kui ma effiisin, siis effiisin ma südamega — tarwitada.

— Sügisel algawad siin jaapanlaste Tokio õue-teatri artistide külaskäiguetendused. Kõige kuulsam Jaapani näitleja Hanatto jaada ka teiste seas siin ette astuma.

Mostwast. „Wäitse teatri“ repertoire on juba kolku seatud ja nii siis mängitakse hooaja awamise õhtul, 31. skp., „Dimitri Samoswanets“, 3. sept. Weylbi „Idealne mees“, 26. septemb. „Naised“, 7. okt. Shami „Gesar ja Cleopatra“, 21. okt. Ostrowski „Waene möršja“, 28. okt. Šhseni „Witastused“. Nowembris — 18. Tšjirikowi „Looduse kuningas“, 25. Octave Mirabeau „Leelõugas“. Detsembris — 16. Šchpashinski „Wanas eas“ ja 23. Gneditschi „Rabatuled“. Weebruari hatul Budischišchewi „Elawad furnud“ ja „Sigaro pulmad“ jne.

Kodumaalt.

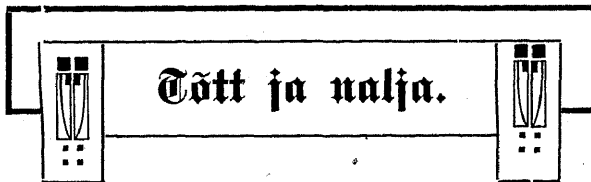
Karwast. Karwa Gesti seltsi tegewusest möödaläinud hooajal, s. o. 1908. a. sügisest kuni 1909. a. 26. aprillini, teatab „Wrl.“ järgmist: Näitejeltskonnas oliwad 31 isikut (19 meeste- ja 12 naisterahwast) tegewad. Selle aja jooksul etendati 14 suuremat näitemängu. Üleüldse aga — 21 näitem. Karwa G. s. kasuks, 1 naisterahwastelstsi heats, 1 näitejuhi ja 1 tegelaste tuludõhtutel. Draamadest toodi „Mewsi ema“, „Elga“, ja „Lu“ — igaüks 2 korda, „Proowitandidat“ ja „Kunlus naine“ — kumbki 1 kord. Siis veel „Raswataja Flachsmann“ 2 korda, „Hajemanni tütreid“ 1 kord, „Kawitsjemisel“ 1 kord ja „Koori põlwe sõbrad“ 1 kord. Wähemad näitemängud oliwad perekonnaõhtutel ja muudel pidudel. Ülemaltähendatud 14 etendusest wõtsiwad maksu eest 3580 inimest osa, mis festiivselst 255 inimest etenduse kohta wälja teeb, ja peale nende seltsi tegelased, iga etenduse ajal läbistitku 50 inimest, maksuta. Üleüldine

siisetulek näitemängudest oli 1984 rbl., millest näitemängude toimepanemise kuludeks 773 rbl. ja näitlejatele nende tuludõhtute puhta kasuga ühes 424 rbl. wälja anti. Kõige suurem osawõtmine etendusest ühel õhtul oli 637 ja kõige vähem 67 inimest.

Geltulewaks hooajaks, mis 5. septembril s. a. algab, on järgmised näitemängud walitud: draamad „Arfadunud poeg“, „Lõoke“, „Perekond“, „Metsamajas“, „Seltskonnatoed“, naljamängud „Kongaija“, „Astapidu“, „Kooša Dominod“, „Ustmata Loomas“, „Kui ta tahab tütki teha“ ja nuud. Näitejeltskonnas nimetamisewäärilisi muudatusi ette ei tule ja ka näitejuhiks jääb ifka hr. Karin.

Tartust. Siinsed pidupäewad. Sälle kihab meie wäike linn külalistest ja elu tuitab igal pool wõimsalt. Ma ei hakka aga elu kirjeldama, waid lähen kohe asja juurde. Kõige pealt kunstinäitus Gesti Üliõpilastelstsi majas. Tõõfid on siia õige palju wälja pandud ja piltide rohkus torfab kohe silma. Õige palju leidub meie wanemate kunstnikkude tõõfid, aga ka nooremaid on näha. Siin on professor J. Köbleri, G. Laipmanni, A. Prometi, N. Triiki, B. Triiki ja Kr. Kaudi ning nooremate P. Areni, A. Koošilehti, Rud. Leppitu, Birkenfeldti, S. Wademanini, D. Kruiusteni, A. Ritwi, J. Billarti, Anna Sonne, Obermanni, Elmerice Meyeri ja teiste tõõfid wälja pandud. Tõõde mitmekesisidus on wäga laialine ja suur, siin on näopildid, maastikud, mõttefujutused Gesti muinasajast ja muinasujust — kõik on siin piltidel näha toodud, siin on piisuhännad, kratid jne. Aga mida siin mitte ei ole, see on Gesti kunst. Kuigi kunstnikud kõik eestlased on, kuigi muinasluulest aineid on wõetud, on tõõdes iffagi nii erotiline waim, ja see ei soojenda ega küttesta. See oleks siis kunstinäituse nime-tatav ja waimline külg, mis kõigiti lorda läinud ei ole. Aineline külg on aga hästi lorda läinud, sest pühapäewal ütsinda on kunstinäituse üle 1000 waataja käinud. Teisets, wäljanäitus. Ka siin on asju ja asjakesi, waewa ja hoolust ning püsiwust näha. Aineline külg on hästi õnnestunud, sest pühapäewal ja laupäewal on peale 21000 waataja käinud. Wäljankituse ajal pandi pidustid wäga palju ja mitmesuguseid toime. Näituseks „Würgermuus“ direktor Aug. Wiera poolst laupäewal „Kornewille keldad“ (4-järguline operett) ja pühapäewal A. Rühka ajaloolik näitemäng Gesti muinasajast lauludega „Wana aja wõitlused“, „Gesti Rõõtsilistelstsi“ pühapäewal „Kuldonu“, „Ugaunias“ laupäewal „Laen ja wargus“, „Taaras“ laupäewal „Hans Hädawaes“ ja pühapäewal „Saani tuli“, „Karskuse Sõbras“ pühapäewal 4-waatusline „Ebahihi“, „Wanemuises“ laupäewal 3-waatusline drama „Bartel Turaser“, õhtul aias operettõhtu, pühapäewal „Kongaija“, 3-waatusline naljamäng, õhtul „Lõoke“ ja operettõõhtu, esmaspäewal segaeestawaga piduõhtu.

Tallinnast. Siinsete seltside kavad. Et „Estonia“ juba kord juttu oli, siis ei peata ma praegu tema juures, vaid teen seda lähemal ajal põhjalikult, nüüd aga tahaksin ma teiste seltside kohta sõnakeste ütelda. „Walmaja“ ei läinud korda omale pidude jaoks ruumid soetada, vaid ta peab tänawugi jälle kufagil üüriruumides ja alkoholi puhwetitega seltsimajades pidusid toime panema. „Wambola“ hakkab omale veel tänawu „Estonia“ wastu suurt kuuldesaali, millel hea akustika oleks, ja ühes sellega ka turnisaali ehitama. „Pandorin“ korraldab oma näitelawalisi dekoratsioonid ja ruumid ning tahab talwel õige energiliselt tööle asuda. Näitemängujuhatajateks on hr. Bielib ja Teimann, laulukoorjuhiks palgati hr. Boom. „Lootus“ palkas omale Wessjoni ajemele hr. D. Peterjoni näitemängujuhiks. Narwast palgawat laulukohu. Lutheri rahwamajas tahtwat Tallinna Karstufekuratorium talwel õige elawat tegevust näidata. Näitemängujuhiks jääb hr. Kosfeldt. Mõned „Lootuse“ wanad näitlejad minna Kosfeldti juurde mängima, mõned „Pandorini“, sest hr. D. Peterjon hakata „Lootuses“ oma kurgistidega mängima. E. K.-s. Kirjanduse osakond kawatseb jällegi endist wiisi kirjanduseõhtuid toime panna. Ew. Noortemeeste selts ja Kiriklik Muusikaselts kawatsewad H. Brantfu juhatusel „hingeõnnistuse“ kõneõhtuid toime panna. Käsitöölistes ja Trükitöölistes panewad „Lootuses“ wahetewahel piduõhtuid toime. Usunis on veel mõned näitemängusõprade ringkonnad ja Tallinna lesknaieste wastastikuse abiandmise selts, kes peale registreerimist kohe oma tegevust algawad. „Kalew“ ja „Wambola“ teewad omale talweks uisujooksmisplatfid. Mõlemad Wene klubid ja Wilhelmi Saksa näitlejategrupe tahwad tänawu ka õige energiliselt tegevust algada, niisama ka sinne Läti selts. Kui veel seda meeles pidada, et „The Royal Staris“ etendused algawad, Stephani kineematografteater edasi huugab ja tsirkus fogu talwets süa tuleb, siis on „Estonial“ küllalt palju wõistluid — ja wõistlus on igas asjas hea, sest kes kõige rohkem suudab pakkuda ja tuumakam olla, sellest saadakse alati aru, ja wõistluse teel wõidule pääfeda on igatahes ausam kui teiste seltside „larmifarbiks“ sõimamine ja muud sellenarwased konksud, Lõpuks soowin kõigile, kõige rohkem aga wõistlusele, edu! — oot —

— Eesti jõumees Georg Lurich, kes Watus maables, on lehte teatel Kautafia kõrgema jeltskonna poolt kuldse wõõ kingituseks saanud, mis 6 naela taalub. Watus annetati Lurichile veel kuldpeeter. Praegusel ajal elutseb L. Berliinis.

* * *

22. juunil 1715. a. jõudis keiser Peeter I. laewaga Saapjalusse, siit sõitis ta üle Padiise Tallinna poole. Tee peal tuli Peeter I. soow kohaliku mõisniku v. Rammi juures lõunat süüa, misle ka kohe v. Rammile teatati. v. Ramm aga julges awalbada, et temale keisri wõeriletulek hoopiski ei meeldi. Selle peale waatamata sõitis Peeter I. siiski v. Rammi mõisa, kästis omale lõunat anda ja pettis isiklikult kepiga v. Rammi wastutõrkumise eest tubliste läbi ning oli lõunalaia juures, kuhu ta ise läbitolmutatud mõjaperemes oli toodud, heas tujus.

Pärast lõunasõõti mõjus Peeter I. oma lahke oletuga nii v. Rammi peale, et see keisri käest julges seda keppi mälestuseks paluda, millega ta wemmelbada saanud.

v. Rammi palwe täideti, ja nagu räägitakse, hoitakse veel praegu seda keppi v. Rammi järeltulijatest kui kallist mälestust alal.

Wilhelm Wõitja.

Kui Shakespeare kord oma „Richard Kolmanda“ etendust waatamas oli, pani ta tähele, et keegi näitleja wäga elawalt sellegi noore ja ilusa naisterahwaga jutustas. Ta astus lähemale ja kuulatas — „koputa kella kimmne ajal kolm korda ja kui mina küsin: kes seal on, siis wasta: Richard Kolmas, siis tean ma sind sisse lasta.“

Shakespeare, kes suur naisterahwaste austaja oli, läts sellele ren-dez-vous kohale weidi warem, andis märgu ja märgusõna ära ning lasti sisse ja peale selle oli temal veel niisugune õnn, et naisterahwas temale pettuse andeks andis. Nimetatud ajal tuli aga tõine austaja. Küüd aga küsis Shakespeare ise ukse tagant: „kes seal on?“ — „Richard Kolmas,“ wastas tulija. „Siltats jätte,“ tähendas Shakespeare, „Wilhelm Wõitja wõttis juba kindluse ära. Shakespeare eesnimi oli, nagu teada, William (Wilhelm).“

Paawst automobils.

Nagu „Daily Mail“ teatab, on paawst nende päewade sees Watikani aias omale Amerika tülaliste poolt kingitud automobils eimesi sõidukatsed 17 mersta kiirusega tunnis teinud. Ta olnud sõidust nii waimustatud ja seletanud, et ta tulewikus enesele seda lõbu saagedamine lubawat.

Rahe mehe naine.

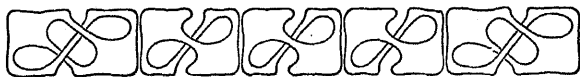
Keeegi naisterahwas kodumaal, Helmes, kelle mees Saapani sõjas ametlikkude paberite järele surma oli saanud, läks uueste mehele. Näid, nende päevade sees, saanud ta aga oma esimehelt, furniitsarwatud mehelt kirja ja 100 rbl. raha. Kirjas teatab mees, et ta warstigi koju tulla.
„Psim.“

August Wiera.

Tähtsam Eesti näitemängujuhataja August Wiera sündis Tartu lähedal Jaama mõisas 1853. a. 16. märtsil. Sõna tõsisel mõttes võib ütelda, et tema kogu oma elu ja energia Eesti näitelawalisele tegevusele on pühendanud, ning täie julgusega võib ta ennast — direktoriks nimetada. 1878. aastal astus ta R. Sahkeri asemele „Wanemuise“ näitejuhiks, ja seda ametit on ta senikaua hoolsaste pidanud, kui cand. theol. Menning „Wanemuise“ direktoriks waliti. Kui noor elumees ja suur laulu-, muusika- ja näitemängusõber, hakkas Wiera oma esimesel tegevusaastal asjasse tõsiselt kinni ja püüdis näitemängu kõigiti tema tõsisele järjele tõsta. Ka oli tema esimene, kes suuremate operettide ja laulumängudega välja usaldas astuda. Tema taktikepi liigutusel ja juhatusel on suuremad operetid, nagu „Muštlase parun“, „Korneville kellad“, „Fatuniza“, „Pöörane õõ“, ja paljud laulumängud, nagu „Udumäe kuningas“ jne. waatajate silma eest mitmedkümmed korrad mööda libisenud. Paljud laulumängud on ta ise Eesti keelde toimetanud. Tema näidendite jne. juhatusekorrad on lugemata, aga ikka weel on ta wäsimata. Paljud anderikkamad näitlejad on tema käe all sirgunud, tema asjatundja ja teraw silm oskas alati algajate seast jõudusid välja otsida, kellel näitelawaliseks tegevuseks andi on. Eesti näitemängu ajalugu ja näitetegelased on temal kui tõsisel kunstnikul kõige suurema peensuseni ja wiimaseini teada. Hulk suuri rahwapidusid on ta korraldanud. Peale „Wanemuise“ lahkumist asus ta „Bürgermusesse“ ja pühendas oma jõu peaaesjalikult operettide ja laulumängude ettekandmisele. Rahwas oskab ka tema tööd ning waewa hinnata, sest mitugi korda, kui ta edendusi toime pani, oli rahwast murdu, mida nende ridade kirjutaja wast minewal Eesti näituse ajalgi Tartus käies nägi. A. Wierat ei tunne üksinda Tartu ega selle ümbruskond, waid kogu Eestimaa. Praegugi on tema weel agaralt oma tegevuse juures ja seda auga, sest sarnast näitejuhti, kes 31 aastat järgemööda nii agarat tegevust üles on näidanud, meil Eestis praegu teist ei ole, keda meje dir. A. Wiera kõrwale seada wõiksime.

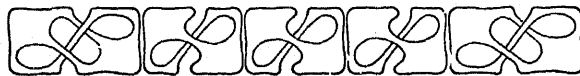
— oot. —

Meister.

Kes meister mitmes teaduses.
Jääb lapseks kõigis osades,
Ja siin ja seal on sonimas
Kui laps, kes laanes käperdas.

Adu Reinwald.

Peitepilt.

Kuhu ta kadus?

noortmeest tähele. Leopold astus tuppa — aga tema terwitusehüüe jäi kurku kinni. Kus ilmas ometi õigus oli? — Josefina kõrval seisis noormees, ja mitte aga kõrval, vaid neiu lamas tema rinna najal ja nad suudlestivad, kaenlustastivad. Mõlemad olivad tema tulemise üle rõhkem imestanud kui ehmatanud. Josefina toibus varsti, ta wabastas ennast kaenlustamistest ja ütles:

— Ära ole häbemata! Näed, minu kallid Leopold on tagasi tulnud, ja teda armastan ma tuhat korda rõhkem kui sind. Ja sulle olen ma seda ka juba nii mitu korda ütelnud.

Noormees astus Leopoldi juurde ja ulatas temale kätt.

— Tere, Reindorfer, sina oled jälle siin, noh, mina kui asemetatija pean nüüd jälle ära minema. Ei saanud kuidagi teda sinult ära meelitada!

Õnna lausumata pööras Leopold ümber ja läks. Josefina tõukas ka selle teise toasti wälja:

— Mine sina ka, muidu arwab ta, et sa siia jäid!

Siis tuli ta uueste tuppa tagasi.

— Hea, et ema seda ei näinud. Ma arwan, et ta warstigi tagasi tuleb! . . .

Reindorfershofis ei olnud poja ja isa kokkusaamine mitte sõbralik. Leopold arwas, et ta oma armsama isa wastupanemise tõttu kaotanud oli. Wana Reindorfer kuulas seda waitides ja soowis, et asi nüüd sellega lõpetaks.

Kahelksa päewa oli kõik wana wiisi. Leopold oli nuffer ja pahane, prii hundidel jalutas ta põludel ja nurmedel, sagedaste effis ta ka sohtadele, kus ta enne Josefinega oli jalutanud. — Kord juhtus ta üffitu teekse peal Josefinega kofku, kõrwale põigata oli wõimata, sest neiu oli teda näinud. Ta surus mütti tugewamine pähe ja pidi mööda minema, aga neiu haaras tema käe piisku ja hoidis sellest kõwaste kinni!

— Ma ei tea, mis sinuga on, — ütles ta, — aga sellest saadid, kui sa seda rumalat Claus Craemerit minu juures nägid, on kõik teine! Kas sul temaga midagi ees oli? — Tee, kuidas tunned, wõid ju meile mitte tulla, aga mina ei kannata, kui sa minust halba mõtled!

— Sa poleks tohtinud minuga mitte nii mägida, et ma sinu juurest teise pidin leidma!

— Aga kelle süü see on? Mina olen waene tütarlaps ja pean palju kannatama. Mina ei wõi mitte keelata, et nooredmehed mind ilusaks peawad! — Kas ma sulle ei ütelnud, et ma kiusatuse alla wõin langeda. Senikaua kui midagi kindlat pole, wõib ju igauks minu armastust ihata. Teine asi oleks, kui mina sinu naine oleksin!

— Aga minu arwates pead sa ennast nii üles pidama, nagu oleksid sina minu naine olemat. Ma lubasin ju kõik nii ära toimetada, et sul midagi kahelda ei tarwitse! — Ja sina usaldad mind liig wähe!

— Aga mina usaldan sind ometigi rõhkem, kui sina mind! Inimesed ei tea ju sinu lubamisi, ja

kui mina neile rääkisin, siis naerastiwad nad mind ja arwastiwad sarnast asja hoopemiseks. Mina ootan aga just seda, et nemad mujalt kõige seda teada saawad. Nüüd aga wõiwad nad minu üle naerda.

— Seda olen mina sellest saanud, et sind usaldasin! Ta kattis oma nägu põllega.

Leopold läks segaseks.

— Aga see ei wabanda weel seda, miks sa selle poifi kaelas olid? — ütles ta weidi aja pärast.

Josefine hakkas naerma.

— Kas sa siis tõeste seda narrifest kardad? Ma tahaksin teada, kes minule sinust armsam oleks?

See oli paljam nooremehe haawadele ja üsna hilja õhtul läks ta koju ning teatas isa kõige suuremaks imestuseks, et Josefinega asjad wana wiisi on ja ta temaga abtelusse astub. Wana Reindorfer sattus ärewusesse, kui ta ütles:

— Kuigi see inetu on, siiski mine, kus kurat! Upu oma aututesse elukommetesse! Sa oled minu ainuke poeg ja sellepärast wõin ma sulle ainult seda ütelda, et soldatil praegu koguni wilets on naist wõtta. Dota weel kaks aastat, kuni sa wäeteenistusest täitsa priiks saad! . . .

— Terwelt kaks aastat oodata! — hüüdis poeg. — Sa arwad, et ma oma mõtteid muudan, ei isa, seda ei te ma kunagi! Mitte ialgi!

— Nii siis! — Aga mina ei lasse seda ialgi sündida! Head ööd!

Ka ema oli nende juttu kuulnud. Ta ütles Leopoldile.

— Selle tuulepea pärast ei poleks sa mitte isa nii pahandama pidanud!

— Mis inimesed ka ei räägi, tema on niisama sugune tuulepea, nagu sina ja teised külanaised!

— Rahju aga, et teie tema wäärtust ei tunne!

Berenaine läks sõna lausumata minema.

Etu edenes wana wiisi, aga ta oli täis tüli ja pahandusi. Kui wanamehe jõud töös mõnikord nõrk oli, siis ütles Leopold:

— Waata, kui kangekaelsed wanad inimesed on. Nad ei saa ise tööst jagu, aga noorte kätte ka sohta ei anna!

Kui isa kord haigetis jäi, tähendas Leopold:

— Sinule on rahu, hoolitsemist ja puhkust waja! Wanamees uskus sellesse „rahusse, hoolitsemisesse ja puhkusse“ aga koguni wähe, mis minija pidi majasse tooma. Wiimati hakkas aga ka ema tülitsemisest osa wõtma, wanamees sai ikka rõhkem ja rõhkem äritatud ja elu läks Reindorfershofis koguni rahutuul walingutel edasi.

Magdalena süda oli igakord waluliselt haige, kui ta nende tülitsemisi kuulas, sest tihti lahutastiwad ema ja poeg oma äritust temaga nõõgutades. Wana Reindorfer tuli seekord temale abiks, ütles oma mõtted otsustandwalt ära ja waitis. Igakord, kui äritatud ema ehk wihane wend temaga ilmaasjata tõrelesiwad, leidis ta isalt troostisõnu, kes selles palju mõistlikum oli. Isa üffki oli tema wastu ühefugune, ta ei teinud temale kunagi halba, ja Magdalena süda tuffsus wanatesele.

Pühapäeval, kui wana Reindorfer haige jala pärast firikusse minna ei wõinud, ütles Magdalena, et ka tema koju isa seltsiks jääb. Teised läkswad ja nemad jäiwad ükfinda. Tuhmilt walgustas päite hoomipealset, kust lumi temale kiirgawalt wastu muigas. Atnaraamidel firikusiwad warblased poolkurbiplikult.

— Isa, kui sa soowid, loen ma sulle piiblist midagi?

— Tee seda, Leeni, ja loe mulle tänast ewangeliumi!

— Isa, ära pahanda, aga ma soowiksin midagi muud lugeda!

— Wäga hea!

Sa ta hakkas äratadunud pojast lugema. Kui ta lõpule oli jõudnud, ütles isa:

— See on ilus jutustus Sumala armastusest, aga meil on wäga raske sarnast osust teha, iseäranis weel siis, kui laps ennast effiteele lasseb wiia, nagu Leopold. — Ma arwan, et sa wist Leopoldi pärast mulle seda lugesid?

— Ei, isa, ma lugesin seda sellepärast, et sinult küsida, mis sina siis teinud oleksid, kui mina ära oleksin läinud ja tagasi tuleks! Kas sa oleksid rõõmustanud või mitte.

Peremees noogutas pead.

— Sa kuhu mõtled ja minna?

Tütarlaps wõttis oma priskeite kättega wanamehe kondistest kätelt kinni, hoidis neid oma kätes tugewaste ja sõnas:

— Waata isa, — ütles ta. — Misiki hinna eest ei tahaks ma sulle meeleshärma teha, aga puudus ja häda oleks mulle tühine asi olewat, kui sa mind wähegi, üsna weibigi armastaksid, siis, siis oleks mul kõik palju kergem!

Wanamehe filmad läkswad suureks, ta tõusis üles, astus atna juurde, koputas selle wastu, et warblasi ära peletada, astus siis tütarlapse ette, filitas oma kareba käega tema pead ja ütles tafa:

— Ole ifta mõistlik ja jää mõisilikult!

VI.

Sellest alates oli wana Reindorfer Magdalena wastu koguni teine, koguni lahkem, ja Leeni katsus wõimalikult tema ligi olla ja kuuldas teda heal meelel. Reindorfer tundis elu, mis Leeni ees segases udus oli, wäga hästi ja sellepärast oliwad temal tütarlapse kohta ausad mõtted.

Ta kõneles wõerastest maadest ja rahwastest, oma muredest ja kurwastustest, oma rõemudest ja ihadest ja ifta ostas ta midagi kasulikku ütelda. Kord tuletas ta kõnedes oma isa meelde:

— Ka wanaisa oli wiististe niisama aus ja hea inimene! — tähendas Magdalena.

— Sinu wanaisa! — Sellest tean ma wäga wähe.

— Ha, kas sa siis noorelt waesekslapses jäid? Wanamees kõhatas segaselt, lõpetas oma jutu

järsku ja mitu päewa peale selle ei rääkinud ta midagi. Siis, kui ta aru sai, et Leeni midagi ei aimanud, jäi ta rahulikumaks ja ei kartnud enam, et ta tütarlapse hingerahu seganud on. Ka ei tehtud enam wanematest juttu ja tütarlast ei näidanudki see küsimus wäga huwitawat. Oli nii paljudgi teisi kõneained, millede peale aeg ära tarwitati.

Oli fewade. Reindorferil oli aias palju tege- mist: Waja oli ofsi lõigata, põesaid puhastada, ja nad töötasiwad Magdalenaga seltsis. Wiimati tähendas Leeni:

— Ära vihasta, isa, aga ma tahaksin sinult, midagi küsida?

— Kui küsimine mõistlik on . . .

Tütarlaps waatas temale naerdes filma ja ütles:

— Ma tahaksin teada saada, kuidas teie emaga tuttawaks saite?

— See on tülitaks küsimus! — Esialt arwad sa, et see nii ammu on, et ma punastamata sellest jutustada wõiksin ja teaksin, kuidas algada, ja teiseks ei ole see mitte ilus, kui keegi wanem oma lastega sarnas- test asjadest räägib!

— Aga isa, ära ole mitte pahane!

— Pahandamiseks pole mingiugust põhjust! — Warsti aga jättis ta töö pooleli ja astus tütarlapse juurde.

— Kuule Leeni, kui sind sarnased asjad huwi- tawad, siis tahaksin ma sinuga niisama kõnelda. Kõne on hõbe, waitimine kuld, ütleb wanajõna. Sa wist on selles ka oma terake töit sees, kui lapsed oma wanemate juurde jääwad. Kui aga nad maailma ihaldawad, kus mitte alati kuld ei hülga, ei ole halb, kui tee peale ka hõbedat kaasa wõetakse, see on — kõnelda. Sa oled sellekse wanaduseqajärku jõudnud, kus sulle mõni mees meeldib, see on — ma tahaksin ütelda, kus sina wäga kergeste meeldida wõid, ja siin on kõige täht- sam — sa pead aus olema, ausalt mõtlema, was- tasel korral tuleb langemine. Tütarlaps, kes aus on, on ilmas rohkem wäärt kui ükski muu. Ta paneb ukse riivi ja ütleb: — siiaaale, aga mitte kaugemale! Seda pea ifta meeles!

— Ma arwan, et sul õigus on! — ütles Leeni.

— Uju seda, ma tean, et nooredmehed ja neiud aastatewiisi sõbrustawad, ja peale selle, kui nad lahkuwad, on nad oma aja ja au kaotanud wõi jälle üksiteisega paari- astunud ja ei too ma- jasse õnne ega õnnistust. Kui sa teijem oled, peawad nooredmehed sind muidugi uhkeks ja sinu sõbrannad naerawad sinu üle, kuid see ei tee wiga. Inimestele pole see mitte meeldim, kui keegi teistiti elab kui nemad. Siga ütleb hobusele: — mina ei laseks ennast mitte wankri ette rakendada, aga inimesed ütlewad: — Wõera waewaga sina omale meest ei saa! — See on rumal naiste lori! Riis- suguseid abinõusid wõis küll omal ajal Josefine Melzer tarwitada, ja sina ei tohi mitte mehi püüda, et juttudest, mis Melzeri üle liiguwad, eemale hoida. — Temale andku Sumal seda andeks, mis

midagi enese ümber, aga mina . . . mina nägin, kui su ema oma õrnad kuiwetanud käed su järele wälja sirutas ja sind lämmitas — su kõha läks äraneetud seintelt wastu kõlades ikka tihedamaks ja raskemaks. Siis . . . siis sain ma aru, et sina, sinu isa ja ka mina oma wanematest saame lämmitatud, aga ma ei ütelnud sulle midagi ja lasksin sind rahulikult oma käte peal, ilma et sa oma ema, kes sind lämmitas, oleksid needwalt meelde tuletanud, surra. Rahulikult surra! Oh ei, sa ei surnud nii, kuidas inimesed surewad! . . . Sa oled oma emast ja sugulastest ära lämmitatud. Ma mäletan, kui sa weel enne surma jumalaga jättes midagi ütelda soovisid, tahtsid me armastatud laulu laulda, mis ma sulle aias laulsin . . . aias. . . tuwikesest, aga su ema waim, ema walge waim ligines luurates sinu poole, lõi oma kooljaküüned sinu kaela sisse ja lämmitas . . . Ma mäletan, kui sa tema küünte wahelt ennast lahti kiskusid, su kärisevast häälest kuuldus abipalumine, aga juba oli hilja . . . Ma ei wõinud sind päästa; sa janded sinu esiwanematest hoidsiwad mu käed kõwaste kinni ja ma wõisin su piina peale waadates ainult nutta. Siis sain ma aru, et meid kõiki sugu-sugult ööd ja päewad pikkamisi wastupanemataolt lämmitatakse ja ära tapetakse . . . A! . . . (Karjatab ja kargab kõrwale.) Waat', kus nad on. . . Waat' . . . terwe karjana roomawad nad minu poole ja nende ees mu isa . . . Ma tunnen ta meeletut waadet . . . tema põlewaid silmi ja metsikut naeru ta huultel. Miks tuled sa mu poole? Miks!? Ma kardan sind, niisama kui ma sind lapsepõlwes kartsin. Sa tahad, et ma niisama hukka pean minema kui sina . . . Kas sul tõeste oma pojast kahju ei ole? Ma tahan elada. . . kas kuuled, elada . . . Ma olen weel noor! (Nutab.) Hilda . . . Hilda! . . . Päästa mind! Päästa . . . Nad tahawad mind niisama

hukata, nagu nad sind on hukanud . . . Hilda! (Mõistusetä.) Sa oled siin mu juures . . . Aga miks käiwad need jõuetud, haiglase waatedega inimesed su järel . . . miks täidawad nad oma lämmitawa kõhaga su tuba . . . Ei, ma päästan sind nende küünte wahelt . . . päästan . . . (Kargab kõrwale.) Andke ta mulle tagasi . . . ta on minu! Kas kuulete, ta on minu! . . . (Wõit leb kellegagi õhus.) Aga teie olete mind igalt poolt sisse piiranud . . . Teid on niihästi tuba kui ka aed täis . . . Teie ei anna mulle enese päästmise wõimalust. . . (Tasa.) Tule siia, Hilda . . . siia . . . siia . . . (Pikkamisi seina ääres edasi astudes. Nagu kuuleks kõhimist.) Isa kõhib! . . . Siia: Hilda. . . siia . . . Ära kard, Hilda . . . see, kes kõhib, on minu isa! . . . Aga waata, ka su isa, ka su esiwanemad käiwad su järel. Seisa . . . seisa . . . silmapilk . . . Kuula oma tütre laulu . . . Laula, Hilda. . . laula. . . laula, nii kuidas sa siis laulda soovisid . . . (Ehmatades.) Kes hüüab . . . Isa! Silmapilk, oota, isa, silmapilk päästan ka sind. . . (Wõtab gitarre, aga karjatab järsku.) Hilda! Hilda! Kus sa oled? (Laseb ennast põrandale.) Surnud . . . surnud . . . tapetud! Tapetud! Isa! tule ruttu, lõhu uks maha. Ma ei wõi su juurde tulla . . . ta on weel elus. Ma tahan ta laulu edasi kuulda. Noh, noh, sa tahad mulle laulda. . . kuula teda, isa . . . kuula . . . (Laulab.) Ka minul oli. . . Ka minul oli . . . (Jääb seisima nagu tuletaks sõnu meelde.)

Ka minul oli tuwike.

(Sonib arusaamatalt.)

Tuwike . . . tuwike . . .

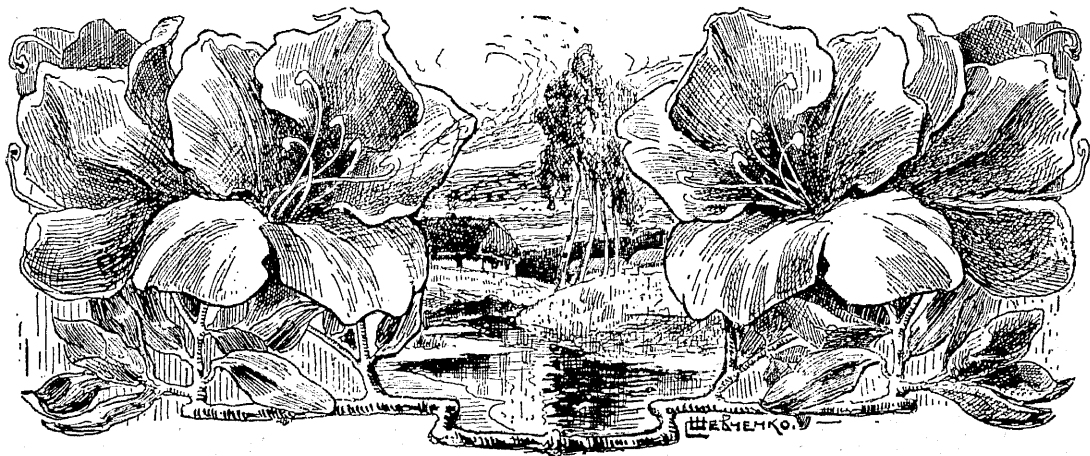
(Lõpetab kiirelt laulu.)

Kel saatusest see loodud,

Et leidis mullas pesak'se . . .

(Waatab õhku, nagu näeks kedagi, laseb gitarre kukkuda, hakkab nutma ja langeb maha.)

Kohtuurimisel.

Kusagil tuli kuritöö ilmsiks.

Protokolliwõtmiseks tuli kohtuurija kohale.

Kõige pealt algas harilik läbiotsimine.

Kohtuurija waatas asjad läbi ja kirjatoimetaja kirjutas protokoll.

— Kapist on pudel leitud, — ütles kohtuurija ühte pudelit käes hoides, — weiniga.

— Missugusega? — küsis kirjatoimetaja.

— Ja, ja, see on väga tähtis! — ütles kohtuurija rahulolewalt. — Peab proowima, mis pudelis on.

— Muidugi teada, et on tarwis, asja selgituseks võib see suureks kasuks ja näpunäiteks olla.

Kui üks naps ära oli joodud, tähendas kohtuurija otsustawalt:

— Heres!

Kirjatoimetaja walas napsi „proowiks“ ja ütles kindla asjatundja mõjuga:

— Ei, see on Marsala!

— Nagu näha, ei ole teil weinide üle mitte mingisugust aimdust, — wastas kohtuurija naeratades, kui weel ühe

napsi oli ära rüübanud. See on wististe Heres!

— Minu arwates aga Marsala! — waidles kirjatoimetaja ja walas enesele teise napsi, — see on wõimata, et ma nii suureste wõin eksida.

— Ometi eksite! Ehk küll, õigust ütelda, hea Marsala sugugi pahem ei ole kui Heres . . .

— Ei, ei! Marsala ja Heresi wahet on kohe tunda . . . Proowige — maik on magus, päris Marsala:

— Mitte sugugi! See on lihtsalt odawamat seltsi Heres . . .

Kuni kohtuurija ja kirjatoimetaja waidlesiwad, kuiwas wein ja kätte jäi tühi pudel.

— Aga kuidas siis wiimaks üles tähendada, — päris kirjatoimetaja kahtlaselt, — Marsala wõi Heres?

— Kõige pealt peab kohtuurimise protokoll punkti pealt õige olema, — tähendas kohtuurija ja ütles: — kirjutage, et kapist leiti tühi pudel ja hoolsa järeluurimise peale waatamata ei olnud wõimalik teada saada, mis ta sees on olnud.

Brawo! Bis!

Wiera eeskujul ka näitemängurinkonda ajutada, oli weidi aega, kui „Estonia,“ „Lootuse“ ja teiste juht ning labkus siis, ja jällegi wõttis Hamann jubatuse oma hooleks, kuna weel wilunud näitetege lane S. A. Parmi temale abiks ajus. Nad töötasid kuus aastat wäsimatalt ja siis püüdis Parmi siin esimest „Eesti näitemängusõprade ringkonda“ Eestimaal ajutada ning ajutaski, mille liikmeteks siis kobe peale kinnitamist brad A. Kreen, Bielib, wennakjed Kellerid, Lanekorb, Ende ja Neumanskraft astusiwad. Peale S. A. Parmi Tallinnast labkumist jäi hr. Kreen siin näitemängu jubiks, ning peale tema Thal. A-propos oleks siin weel midagi, mis esmalt unustusepähe kogemata wabele jäi, tähendada.

1868. aastal kanti herra Keldbi kokkukorjatud Eesti näitemängugrupe poolt teist korda „Calgo tagatip ehk Peaparandamine“ (Luftmäng ühes watuses, kirjutatud R. Keld 1823. aastal sel Jaaniku 13. päwal) linna teatris ette.

Näidend on Keldbi enese sünnitus, sellega teine eestikeelne algupäraline näidend (esimene oli, nagu juba nimetasin, Kõgebue oma, mille käsikiri kaduma on läinud). Keld pidas linnateatris puhwetit ja oli ka etendustes tegew.

Näidendis on kõik jubatused, mis näitlejale antakse, faksakeelsed. Keel on aga selle aja kohta, mil, näidend kirjutati, wõrdlemisi hea. Toome mõne näituse Jaani (Hundiaugu kõrtsmiku) osast, mille algus nii on:

1. etendus.

Jaan.

(halb beloffen u. dämlich, beschäftigt sich mit aufräumen)

Poisid — tüdrukud kas need peaksid magama. No, ega sest kahjo ei pole. Täna on jo muidugi weel pool püha — Minulgi pea walutab. — Wõtan õige ühe klongso lambi peale. Mo pea on alles soja täis ja Wina sees on se edst Joe, ja temaga ma ma aejan (aian) peast wälja. Noh olgo siis jedda wiisi (trinkt) kül on hea — nago Wesji (trallert).

Toome ka näidendi lõpul, ühekjandast etteastest, näituse, ja siis wõidakse näha, et mees oma asja pidi tundma ja et meie waimulik

kirjandus keelilijelt fee aeg sugugi parem ei olnud, waid ennem pahem oli.

(nimmt das Geld) So, So, noh sind läheb korda (ab). Tob oh! Hinno! kas kurrad on so sees — Mis ja möllad Maiega, (kolmad wõin toita). Noh, noh, egga sest polle juttu aejamist, sinna olled Meister wioli peale, ja — Austud Rätsep — Need kaks ammetid peawad perekonna ülewal — nago Wesji. Minne, minne, ja lähet wallast wälja, kuidas ma omma laps sinnule wõin anda (kästo wasto wõin panna) — (schiebt Mai für Hinno in die Arme).

Näidend lõpeb Hundiaugu kõrtsmiku Jaani wiimaste sõnadega järgmiselt:

Saksa kel nagu Wesji — Kuule ausad lapsed, täna olgu meil pühha — Siin on sukru wina, siin on pudel ollut, joge lapsed. —

Näidendil on kõigeft ühekja etteastet ja thema jookseb sellel rajal, et talgupeaga isa oma tütart tahab kaubelda ja teda, tütrele mittemeeldiwale mehele anda, kuna aga armastajad „wingerpusji“ abil kokku saawad ja õnne leiawad. Kahju, et pearaamat (nagu kuulen, olla seal kolm wiimast lehte hiljemal ajal puudunud) kaduma on läinud. Õnneks on aga osad kõik kellegi Kubleni poolt, kes ka kaasa on mänginud, wälja kirjutatud ja nii siis näitemäng ilma pearaamatuta senini alal boitud.

Enne aga, kui Sommeri ja teiste eestwõttel näitemäng siin jäädawalt elule ärkas, mängiti weel herra Bielibi jubatusel priitimajas kaks naljamängu ühel pühhal. Mõlemad näidendid oliwad tõlked ja nende käsikirjad on kaduma läinud, ainult niipalju on teada, et need näidendid alguskeeles järgmisi nimetusi kandsiwad: „Berliner Tageblatt

Nr. 367, Beilage Nr. 3“ (ühewaatusline) ja „O. W. Stadtpost“ (kahewaatusline).

Nüüd jäi ka herra Bielib senikaua siinfeks Eesti näitemängu jubiks edasi, kuni Sommer ja Hamann tema kohustetäitmisele astusiwad. — Peale selle oliwad teised kõik „Lootuse“ seltsi kohta, kes omal ajal kaugelt „Estoniast“ ees oli, mõeldud. Näituseks oli Estonia“ omal ajal, kui ta Liwalaia uulitsal ajus, päris kõrts ja prostitutsjonliste naisterahwaste kodu, ka sõimati teda „Kewolwerkklubiks“ jne., kuna aga „Lootuses“ samal ajal, kuigi kiratfewalt, waimuelu tuikas.

Peale Chali oliwad „Lootufes“ veel mitmed näitemängujuhid, ka herra Kuusbock, Aleksander Trilljärw, Sallun=Salm, Awesjon ja praegu herra Otto Peterfon.

Wabepeal — 1892. aastal — labkus anderikas näitleja hr. Aleksander Trilljärw linnateatrist, kus ta ooperi- ja operettidekooris lauljana ja teise järgu näitlejana välja astus, ning hakkas Eesti seltsimajades näiteetendusi oma etterehkendusel toime panema, oli ka, nagu juba öeldud, kord „Lootufes“ näitemängujuht. Et temal näitelawa alati südame lähedal oli, näitab see asjaolu, et ta juba „Teatajas“ oma kirjelduste kaudu näitemängus seletust püüdis anda, ja 1908. aasta talwel awas ta „Pandorini“ ruumides esimesed näitemängukurjused Eestimaal, mis aga pooleli jäiwad. Praegu on tema jällegi „Estonia“ teatri elukutseliste näitlejate hulgas. Tema juhatuse all on praegune Lutheri rahwamaja ja Karskufekuratoriimi näitemängujuht herra Julius Kofsfeldt oma näitelawalise praktika omandanud.

„Estonias“ oli peale mitmeid katsetegijaid herra Pert kauemat aega näitemängujuht, tema labkus ja asetäitjaks asus herra Rihfeldt, peale Rihfeldi tuli siis herra Thal näitemängujuhiks, kelle juhatuse all siis ka herrad Pinna ja Altermann ning mõned teised välja arenesiwad. Suuremate näitemängude kallale julgeti siin alles 1898. aastal astuda, kui Vosji „Ewaga“ välja tuldi.

1907. aastal awati siin juba „Estonia — Eesti teater“ ja sellest alates an Eesti näitemäng juba teise ajajärku tõusnud (Cartus weidi warem). Teise ajajärku juba sellepärast, et meil elukutselised näitlejad tekkisiwad ja et meie ka wõrdlemisi head näitemängu näha saam. Nüüd on elu siin juba näitelawaliselt suurlinna teatrite taoliseks minemas. Rahju aga, et meil senini veel sünnist teatrihoonet ei ole ja sarnaste wiletate ruumidega, nagu „Estonia“ on, leppima peame. Juba on teatrihoone ehituse kõla õhus liikumas (pani herra S. A. Parmigi selleks möödaläinud kewadel herra Kofsfeldti ja tema grupe toetusel — „Estonia“ näitlejad ütlesiwad Jumal teab mil põhjusel lahti — pidu toime), kuid teadmata on, millal see teatrihoone ilmale sünnib, kui asjale sündamat korraldust ega alustajaid ei tule ja asjast endise leigusega oja wõetakse. Praegusest Tallinna näitlejatest wõiks nimetada herrasid A. Trilljärw, Joh. Parmi, P. Pinna, Th. Altermann, Kurnim, Jungholz, Johanson, Kofsfeldt, Michelson, Kuuskmann, Awesjon,

Sallun, Peterfon, prouasid Netty Pinna-Adler, Kofsfeldt, Ottenjon, Siemann, Kuuskmann (Jõgis), neiusid: Saks, Kaermann, Petzold, Salm, Treufeldt jne. Jubatajatena on tuntud olnud peale eelnimetatute veel Kofsfeldt, Sallun, Awesjon ja Pinna, Altermann ning Jungholz, wiimased kolm on praegused Tallinna Eesti teatri „Estonia“ mängujuhid, kuna esimene Karskufekuratoriimi Lutheri rahwamaja mängujuht on. Labkunud tegelasteft ei wõiks ka hr. ega pr. Antosid nimetamata jätta. Esimene on hulga näidendid eestistanud ja hiljem ka algupäraliste sünnituste ilmaleaamisele asunud, teine mängis kauemat aega „Estonia“ Eesti teatris. Ka herra Anto mängis seal weidi aega kaasa. Naljauljateft olgu nimetada hr. Sirks ja Schaeffer.

Nüüd astub näitemäng ikka rohkem ja rohkem edukäiku, tekkiswad kursused, koolid, jne. kus noori nimesi teatri jaoks kaswatatakse ja neile wõimaukult, ku igi wäiksel wiisil, näitlawalist eelteadmist pakutakse. Nagu juba tähendasin, awas hr. Trilljärw esimesed kursused. Herra Otto Peterfon awas 1908. aasta sügisel „Lootufes“ sellesamalaadilised kursused, mis nüüd Karskufekuratoriimi firma all, umbes paar aastat veel edasi kestawad. Herrad Parmid tegiwad „Pandorinis“ kursustega algust ja herra Jungholz mõtleb lähemal ajal kaheaastase keftwusega teatrikooli awada.

Praegu on siin õige mitmed näitlejategruped ja wõib ütelda, et neid grupeftid rohkem on kui seltsisid, olgugi et wiimasel ajal seltsisid ka nagu „seeni jooja wihma järele“ on tekkinud.

„Estonias“ aga, kus teater oma suurepäralisemate abinõudega, dekoratsioonide ja awara garde-robega on, on näitlejad palgalised ja nende peale peab kui elukutseliste kunstnikkude peale waatama ning ka arwustustes sellekohast mõedupuud tarwitatama.

Wiljandis hakkas näitemäng peaaegu Tallinnaga ühel ajal elama, see on sel ajal, mil Tallinnas näitemäng jäädawalt elama jäi. 1872. aasta talwel, küünlalaada ajal, mängiti siin esimest näitemängu „Särane mulk ehk sada wakka tangusoola“. Mängijad oliwad Jürine, Johanson ja teised. Praegu on wiljandlaste näitemäng kaunis edukäigul ja jünsetest näitlejateft wõiks nimetada herrasid Wanakamarat (praegu „Estonias“ mängimas), Alterhuni ja Sims'i ning neiusid Lätt ja Keimann. Kauem aega oli hiljemal ajal herra M. Mõrd (endine ajalehe „Maa“ wäljaandja) siin näitemängujuht.

„Näitelawa“ võib ka järgulise maksuga tellida (1 rbl. kuu saamistega), kus juures juba esimese faadetuise järele järgulist maksjat tellijaks loetakse.

„Näitelawa“ üksikud numbrid peale toimetuse on veel Tallinnas järgmistest raamatukauplustes saada:

Buschi raamatukauplus Harju uul.
 Ploompuu raamatukauplus Harju uul.
 Rubini raamatukauplus Harju uul.
 Pihlaka raamatukauplus Karja uul.
 Inthali raamatukauplus Kopli uul.
 Kooliõpetajate raamatuladu Nunne uul.

Petai raamatukauplus Baltiski maanteel.
 Schneideri raamatukauplus Narwa maanteel.
 Eichna raamatukauplus Narwa maanteel.
 Waldmani raamatukauplus Wladimiri uul.
 Oiti raamatukauplus Suurel Tartu maanteel.

Wäljaskpool Tallinnat:

Tapal: Luf'i kauplus.
 Lehtses: Hinzenberg'i kauplus.
 Rakweres: N. Erna raamatukaupl.
 Narwas: Inthal } raamatu-
 Franzdorf } kauplus.
 Kreuzmann }
 Narwa-Jõesuus: Neitsniku raamatpl.
 Peterburis: Seetand } raamatukaup-
 Edgreen } luses

Peterburis: Rõddar } raamatukaupl.
 Luige }
 Kroomlinnas: S. Soobla — Боро-
 явленская, д. Туркина, кв. 25.
 Moskwas: Läte raamatukauplus.
 Paides: Seidelbergi raamatukaupl.
 Kuresaares: L. Siim'i raamatuf.
 Saapsalus: Koppeli raamatukauplus.
 Wiljandis: Seote

Wiljandis: Neewitz'i raamatukaupl.
 Tartus: Schmidt
 Võrus: Karlsoni
 Pärnus: Künigi
 Valgas: Jürgenson
 Riias: Kalnini
 Baltiskis: Mirta
 Ameerikas, San-Franciskos: hca Freiberg.

№ 3. **Esimene kestade (hülside) ja papitööde**
 wabrik **Georgi** Tallinnas
 asutatud 1897. a.
 Hülfid kui ka masinpaberiraamatud, kõige paremast Bransfusi riisipaberist, on oma headuse ja puhtuse poolest laialt tuntud.
 „Georgi“ hülfsid ostes võib iga ostja julge olla, et ta hästi sorteeritud (ilma praagita) ja õige arvu hülfsid korbist eest leiab.
 Peale hülside valmistatakse kõige uuemat süsteemi väljamaa masinate abil kõige paremat ja kartongist asju, kõige peenematest ilufarbikesest kuni kõige lihtsamate kraamitarpideni ja lastideni postifaadetuise jaoks.
Firma „Georgi“

Põitfugu kunstnikud päewapildid, nii ka
piltide suurendamised
 jaamad üksnes minu juures odawalt ja hästi valmistatu d, kunstnikkudele ja näitlejatele teatud %.
 Päewapiltnit **Alex. Jurich.**

☐ Müün ja üürin ☐
 kõiksugu näitemängude, divertissementide jne. õhtude jaoks
parukaid, wärwisid
 ja uuid näojumestuse (grimmeerimise) tarwitusi.
 Annan õpetusi ja juhatusi näojumestuses, parukate ja wärwide pruukimises.
Woldemar Karo,
 Tallinna Eestri teatri „Estonia“ näojumestaja.
 Adr.: Teater „Estonia“, Tallinnas.

Tallinnas, Wärsali uul. № 3. — Peregub, Kõnzanõwü bürowap. № 3.

☛ S. a. juunit. kestel hakkas Amerikas, New-Yorgis, uus eestikeelne ☛

nädalaleht

Uus Ilm

i l m u m a.

Lehe ülesandeks on töolisteklassi harimine ja seisukorra selgitamine. Selles sihis töötades tahab leht väljamaal asuwate Gesti tööliste eneste ja nende ning wälja-, Wene- ja kodumaa tööliste wahel waimlikuks sidemeks olla ning peale selle ka wäljarändamise, tööolude ja maa muretsenise ning pidamise kohta kindlaid ja õigeid teateid tuua. Lehes ilmuvad juhtkirjad, sõnumed, jutud, laulud, naljad, pildid jne.

Lehe väljaandjaks on Amerika Gesti Kirjastuse-osaühisus 5000-rublalise põhjuskapitaliga. Praegu on Osaühisusel juba 90 liiget (nende hulgas 5 jeltsi ja organisatsiooni) ja 1200 rubla raha kasjas. Peale Osaühisuse enese ja ütsikute inimeste toetawad lehte nii waranduslikelt kui ka waimlikelt kõik wäljamaal asuwad Gesti jeltsid ja organisatsioonid. Lehte laotakse ja trükitakse oma trükikojas.

Nii suure organiseeritud tagajõu tõttu on lehe käimine kindlustatud, kuna ka iga waba sõna ja mõte wäljamaa lahedamate olude tõttu lehes ilmuda võib.

Lehe toimetajaks on Peter Speef — endiste „Uudiste“ ja „Siire“ toimetaja.

Peale kohalikkude juhtimise on lehel wäljamaal pea igas tähtsamas kohas oma kirjasaatjad ja kaastöölised. Ka kodumaa tegelaste poolt on lehele rohkesti kaastööd saata lubatud. Lehe wäliste kaastööliste hulgas on Linda Jürman, Eduard Wilde, Mihkel Martna, Hans Böggelmann ja teised tuntud kirjanikud.

Lehe hind on postiga:

Amerikas aastas 3 dollarit; wälja-, Wene- ja kodumaal aastas 4 rbl.

„ 1/2 „ „ 160 centi; „ „ „ „ 210 kop.

„ 1/4 „ „ 85 „ „ „ „ 110 „

Ütsik nummer maksab Amerikas 6 centi ja wälja-, Wene- ja kodumaal 8 kop. Lehe kuulutusehind on petitrea ruumi eest 5 centi ehk 10 kop. Wähemaid summasid võib postmargides saata.

Osaühisuse juhatuse, lehe toimetuse ja talituse aadress on järgmine:

„Uus Ilm“ 400 E. 123. Str. New-York, City. N. Y.
U. S. of America.

„Uus Ilm“ peale võetakse tellimisi ja kuulutusi kodumaa lehtede talitustes vastu. Soowitaw oleks, et lugejad lehe otsekohse New-Yorgist tellikswad. See kergendaks kirjawahetust, kuna ka leht rutemalt käima võiks hakata.

Leht saadetakse teele ja kuulutus trükitakse ära ainult siis, kui raha lehe talitusele on jõudnud.

Amerika Gesti Kirjastuse-osaühisuse juhatuse.